

Procesnopravne predpostavke in delovanje skupnih preiskovalnih skupin

Maja Veber Šajn¹

Preiskovanje kaznivih dejanj z mednarodnim elementom je bistveno bolj učinkovito, če pri njem neposredno sodelujejo predstavniki držav, v katerih se preiskuje kaznivo dejanje. Skupna preiskovalna skupina je preiskovalna enota, ustanovljena z namenom preiskovanja zapletenih kaznivih dejanj z mednarodnim elementom, sestavljajo pa jo pristojni organi vpletenih držav. Bistvo skupne preiskovalne skupine je sodelovanje preiskovalnih skupin (policistov in tožilcev) dveh ali več držav na enem primeru za določen čas in pod pogoji, določenimi v pisnem sporazumu. Najpomembnejša prednost preiskovanja s pomočjo skupnih preiskovalnih skupin je zagotovo neposredna neformalna izmenjava informacij med člani skupne preiskovalne skupine brez uradnih zaprosil prek mednarodne pravne pomoči. Skupno preiskovalno skupino je smiselno ustanoviti, ko je kaznivo dejanje povezano vsaj z dvema državama, ko je preiskovanje kaznivega dejanja zahtevno in kadar obstaja potreba po usklajenem delovanju organov odkrivanja in pregona. Skupne preiskovalne skupine so učinkovito orodje za preiskovanje kaznivih dejanj z mednarodnim elementom, vendar pa določila sporazuma ne morejo prevladati nad nacionalnim pravom in obveznostmi. Sodelovanje v skupnih preiskovalnih skupinah izboljšuje rezultate mednarodnih preiskav, z njimi se pridobivajo koristne izkušnje in vzpostavlja medsebojno zaupanje med preiskovalnimi organi držav članic.

Ključne besede: skupne preiskovalne skupine, kazniva dejanja z mednarodnim elementom, sporazumi, operativni načrti, neposredna izmenjava informacij, preiskovanje

UDK: 343.1

1 Uvod

Preiskovanje s pomočjo skupnih preiskovalnih skupin se je v zadnjih letih pokazalo kot dobra praksa pri preiskovanju zahtevnejših kaznivih dejanj z mednarodnim elementom. V prispevku bo predstavljen nastanek skupnih preiskovalnih skupin, pravna podlaga za ustanavljanje skupnih preiskovalnih skupin ter prednosti in slabosti skupnih preiskovalnih skupin.

Kazensko pravo je področje, ki je za države pomenilo in v neki meri še vedno pomeni varovanje lastne suverenosti, zato so bili poskusi poenotenja tega področja v preteklosti večinoma neuspešni. Vendar pa so se v zadnjih letih tudi tu začeli sprejemati kompromisi. Izvrševanje kaznivih dejanj ne pozna meja in spremembam značilnosti kriminalitete se je moral prilagoditi tudi način preiskovanja v smislu drugačnega, neposrednega sodelovanja organov odkrivanja in pregona.

Ideja o skupnih preiskovalnih skupinah je nastala zato, ker obstoječe oblike mednarodnega policijskega in pravosodnega

sodelovanja le z izmenjavo informacij ali s pomočjo oficirjev za zvezo v primerih resne mednarodne organizirane kriminalitete (terorizem in trgovina z mamili) niso bile dovolj učinkovite. Namesto zastarelega načela *«one crime one detective»* morajo organi odkrivanja in pregona, če hočejo uspešno slediti storilcem kaznivih dejanj, zgraditi široko mrežo sodelovanja v državi in na mednarodni ravni (Nagy, 2009: 144). Preiskovanje je bistveno bolj učinkovito, če pri njem neposredno sodelujejo predstavniki držav, v katerih se kaznivo dejanje preiskuje. Uspešnost pregona mednarodne kriminalitete je boljša s tesnim sodelovanjem pristojnih organov in poenostavljanjem postopkov mednarodne pravne pomoči. Zato je nastala ideja, da bi se za obravnavo takih primerov oblikovale skupine za skupno sodelovanje pri preiskovanju. Prva skupna preiskovalna skupina je bila ustanovljena novembra 2004 med Nizozemsko in Veliko Britanijo (Sackmann, 2012).

2 Značilnosti skupnih preiskovalnih skupin

Skupna preiskovalna skupina (v nadaljnjem besedilu: SPS) je preiskovalna enota, ustanovljena zaradi preiskovanja zapletenih kaznivih dejanj z mednarodnim elementom in je sestavljena iz pristojnih organov vpletenih držav (Rijken, 2006).

¹ Maja Veber Šajn, magistrica pravnih znanosti, pravosodna svetnica na Vrhovnem državnem tožilstvu Republike Slovenije.

Bistvo SPS je sodelovanje preiskovalnih skupin (policistov in tožilcev) dveh ali več (evropskih) držav na enem primeru za določen čas in pod pogoji, določenimi v pisnem sporazumu. Cilj skupne preiskovalne skupine je preiskovanje določenega primera za točno določen čas (stalna skupna preiskovalna skupina ni mogoča).

Pri presoji, kateri primeri so ustrezni za ustanovitev SPS, mora biti bistveno merilo mednarodna dimenzija in ne teža kaznivega dejanja. Ali je ustanovitev skupne preiskovalne skupine smiselna ali ne, ni odvisno od dimenzije primera, temveč od celovite presoje vseh okoliščin preiskovanja. Zato ni primerno omejiti skupnih preiskovalnih skupin le na zahtevne primere. Ustanavljanje skupnih preiskovalnih skupin v enostavnih primerih je prav tako smiselno, saj je to lahko dobra podlaga za poznejše sodelovanje (s pomočjo skupnih preiskovalnih skupin ali brez njih) in medsebojno zaupanje organov odkrivanja in pregona različnih držav ter pridobivanje izkušenj na področju čezmejnega sodelovanja (Nagy, 2009). Pri presoji, kateri primeri so ustrezni za ustanavljanje skupnih preiskovalnih skupin, moramo upoštevati celotne okoliščine preiskovanja in ne le dimenzijo primera. Kaznivo dejanje mora biti povezano vsaj z dvema državama, preiskovanje kaznivega dejanja mora biti zahtevno in obstajati mora potreba po usklajenem delovanju organov odkrivanja in pregona.

»Standardne« skupne preiskovalne skupine ni, saj je ta odvisna od razsežnosti primera, različnih zakonodaj, kaznivega dejanja in trajanja preiskovanja. Kljub temu pa lahko iz do zdaj sklenjenih skupnih preiskovalnih skupin zaključimo, da je 70–80 % vseh skupnih preiskovalnih skupin sklenjenih s področja organizirane kriminalitete,² 90–95 % skupnih preiskovalnih skupin je sklenjenih med dvema državama, obstaja pa celo skupna preiskovalna skupina, za katero je bil sporazum sklenjen kar s petimi državami (Sackmann, 2012).

Prednosti sklepanja skupnih preiskovalnih skupin je veliko (Nagy, 2009). Najpomembnejša je zagotovo neposredna neformalna izmenjava informacij med člani skupne preiskovalne skupine brez uradnih zaprosil prek mednarodne pravne pomoči. S tem je pridobivanje dokazov iz tujine mnogo lažje, predvsem pa je bistveno hitrejšo, kar pomeni veliko prednost pri preiskovanju. Dodano vrednost pri preiskovanju predstavlja tudi izmenjava izkušenj in znanj. Preiskovanje je hitrejšo tudi zaradi možnosti neposredno zahtevati izvedbo preiskovalnih dejanj v državah članicah ter možnosti sodelovati pri preiskovalnih dejanjih (pri hišnih preiskavah in zaslišanjih).

V skupni preiskovalni skupini se delo usklajuje, zaradi delitve dela ni podvajanja posameznih preiskovalnih dejanj,

ta pa so tudi časovno usklajena (načrtovanje hišnih preiskav v posameznih državah). Zelo pomemben dejavnik je tudi vzpostavitev medsebojnega zaupanja med člani skupne preiskovalne skupine. Ne nazadnje pa je pomembna tudi dokazna vrednost dokazov, zbranih v okviru skupne preiskovalne skupine. Ta dejavnik je posebno aktualen v primerih, ko v eni od držav članic skupne preiskovalne skupine dvomijo o korektnosti ravnanja domačih organov odkrivanja in pregona in prav dejstvu, da so dokazi neodvisno zbrani v več državah, take dvome ovrže.

Podpore skupni preiskovalni skupini lahko nudita tudi Europol in Eurojust, ki sta v okviru skupnega projekta o skupnih preiskovalnih skupinah pripravila priročnik z napotki za ustanavljanje skupnih preiskovalnih skupin in tudi vzorčni sporazum, ki lahko služi kot pomoč državam pri sklepanju sporazumov o skupnih preiskovalnih skupinah (Priročnik za skupne preiskovalne enote, 2011). Obe organizaciji lahko pomagata predvsem v fazi ocene priprav in fazi pogajanj, tako da zagotovita pravne nasvete in strokovno znanje, pridobljeno v predhodnem sodelovanju v skupnih preiskovalnih skupinah, pomagata pa lahko tudi pri administrativnem upravljanju skupine ter svetujeta pri pridobitvi financiranja (Priročnik za skupne preiskovalne enote, 2011).

Pomoč Eurobola je predvsem v obliki tehnične, logistične in analitične podpore, dostopa do informacij iz Europolovih zbirk podatkov, financiranja operativnih sestankov ter izmenjave informacij z uporabo Europolovih platform. Podpora Eurojusta pa je mogoča v obliki financiranja usklajevalnih sestankov in prevajanja ter omogočanja stikov s tretjimi državami, ki v skupni preiskovalni skupini ne sodelujejo.

Slabosti skupnih preiskovalnih skupin je malo. Lahko pa omenimo, da včasih predstavljajo težavo jezikovne ovire, posebno v primerih, ko so članice skupne preiskovalne skupine države, katerih jezik ni zelo razširjen. V takih primerih se lahko pojavijo težave zaradi dolgotrajnega prevajanja. V praksi je zato najpogostejše kot jezik, ki se bo uporabljal v okviru skupne preiskovalne skupine, določena angleščina. S prevajanjem so povezani tudi veliki stroški, vendar pa bi to predstavljalo težavo tudi pri klasičnem pridobivanju dokazov s pomočjo mednarodne pravne pomoči. Opaziti je tudi strah pred sklepanjem skupnih preiskovalnih skupin, saj obstaja prepričanje, da je to zahteven in preveč formaliziran postopek. Tak strah je popolnoma neutemeljen, saj prav ustanovitev skupnih preiskovalnih skupin zmanjša formalizem. Res je, da skupne preiskovalne skupine niso vedno primerne za preiskovanje vseh kaznivih dejanj z mednarodnim elementom, vendar je to stvar presoje v posameznih primerih. Zato je treba pred ustanovitvijo skupne preiskovalne skupine kritično presoditi, ali je zadeva primerna za tak način preiskovanja.

² Zelo uspešen primer je bila skupna preiskovalna skupina med Francijo in Španijo (Kapplinghaus, 2007).

3 Pravna podlaga za sklepanje skupnih preiskovalnih skupin

Pomembno vprašanje pri ustanavljanju skupnih preiskovalnih skupin in poznejši uporabi dokazov, pridobljenih s skupno preiskovalno skupino, je vprašanje pravnega okvira, v katerem bo skupina delovala, prava, ki bo veljalo pri preiskovanju in uporabi zbranih dokazov.

Pravno podlago za sklepanje skupnih preiskovalnih skupin med državami članicami Evropske unije predstavljata Konvencija o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami EU (2000)³ in Okvirni sklep Sveta EU z dne 13. 5. 2002 o skupnih preiskovalnih skupinah (2002).⁴

Pri sklepanju skupnih preiskovalnih skupin s tretjimi državami predstavljajo pravno podlago razni dvostranski sporazumi, npr. Sporazum med Evropsko unijo in ZDA o mednarodni pravni pomoči (2003), Konvencija o policijskem sodelovanju v jugovzhodni Evropi (sestavljena 2006, ratificirana 2012)⁵, Drugi dodatni protokol h Konvenciji Sveta Evrope o medsebojni pomoči v kazenskih zadevah (sestavljen 2001; ratificiran, 2012)⁶, Konvencija Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (sprejeta 2000; ratificirana 2004),⁷ Konvencija Združenih narodov proti korupciji (podpisana 2003, ratificirana 2008)⁸.

Skladno z Okvirnim sklepom Sveta EU z dne 13. 5. 2002 o skupnih preiskovalnih enotah (2002) in Konvencijo o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami EU (2000) je skupna preiskovalna skupina lahko ustanovljena predvsem v primerih, ko preiskave kaznivih dejanj, ki jih opravlja država članica, zahtevajo težke in zahtevne

preiskave v povezavi z drugimi državami članicami in ko več držav članic vodi preiskave kaznivih dejanj, pri katerih okoliščine primera zahtevajo usklajeno skupno ukrepanje v vpletenih državah članicah.

Za ustanovitev skupne preiskovalne skupine lahko zaprosi vsaka država članica,⁹ skupina pa se ustanovi v eni od držav članic, v kateri naj bi preiskava potekala. Skupna preiskovalna skupina deluje na ozemlju držav članic, ki sestavljajo skupino. Vodi jo predstavnik pristojnega organa, ki sodeluje pri preiskavah kaznivega dejanja, iz države članice, v kateri skupina deluje. Skupina izvaja svoje naloge po predpisih države članice, v kateri deluje. Pomembna je določba, da določila sporazuma ne morejo imeti prednosti pred domačo zakonodajo.

Člani preiskovalne skupine, ki niso iz države članice, v kateri skupina deluje (napoteni člani), imajo pravico biti navzoči, ko se v državi članici, kjer skupina deluje, sprejmejo preiskovalni ukrepi, če to dovoli vodja, lahko preiskovalne ukrepe tudi izvedejo.¹⁰

Kadar skupna preiskovalna skupina potrebuje pomoč države članice, ki ne sestavlja skupine, ali tretje države, lahko pristojni organi države, v kateri skupina deluje, zaprosijo za pomoč pristojne organe te druge države.

Kadar je za potrebe skupne preiskovalne skupine treba sprejeti preiskovalne ukrepe v eni od držav članic, ki sestavljajo skupino, lahko napoteni člani zaprosijo svoje pristojne organe, da te ukrepe sprejmejo. Ti ukrepi se v tej državi članici obravnavajo pod enakimi pogoji, kot bi veljali, če bi preiskava potekala v tej državi. Namen te določbe se je izogniti potrebi po uradnem zaprosilu za pravno pomoč, tudi če preiskovalni ukrep zahteva izvedbo prisilnih ukrepov, kot je izvršitev naložila za preiskavo. To je ena od glavnih koristi skupne preiskovalne skupine¹¹ (Priročnik za skupne preiskovalne enote, 2011).

³ 13. člen ter 15. in 16. člen glede kazenskopravne in civilnopravne odgovornosti uradnikov.

⁴ Zaradi dolgotrajnega postopka ratifikacije konvencije je bil dve leti pozneje sprejet okvirni sklep, v katerem je določeno, da bo prenehal veljati, ko bo začela v vseh državah EU veljati konvencija. To se je zgodilo šele pet let po njenem sprejetju (Kapplinghaus, 2007).

⁵ Zakon o ratifikaciji Konvencije o policijskem sodelovanju v jugovzhodni Evropi (2012)

⁶ Zakon o ratifikaciji Drugega dodatnega protokola h Konvenciji Sveta Evrope o medsebojni pomoči v kazenskih zadevah (2012)

⁷ Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (2004)

Nekateri avtorji jo imajo celo za prvi dokument, ki je začrtal okvire za ustanavljanje skupnih preiskovalnih skupin (Plachta v Bakker in Powderly, 2011).

⁸ Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov proti korupciji (2008)

⁹ Oblikovanje skupne preiskovalne skupine pa lahko predlagata tudi Europol in Eurojust.

¹⁰ Skladno z zakonodajo države članice, v kateri skupina deluje, in ko to odobrijo pristojni organi države članice, v kateri skupina deluje, in organi države članice, ki je te člane napotila.

¹¹ Tako bo lahko na primer nizozemski policist, napoten v Nemčijo, zaprosil svoje nizozemske kolege, naj na Nizozemskem v imenu skupne preiskovalne skupine izvršijo nalog za preiskavo, izdan skladno z nizozemskim pravom. Spomniti pa je treba, da 13. člen Konvencije o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami EU (2000) ne prevlada nad nacionalno zakonodajo. Tako lahko sicer nizozemski uradnik zaprosi svojega kolega, naj zahteva telefonsko prisluškovanje v Združenem kraljestvu, vendar pa je možnost, da se te informacije pozneje uporabijo v sodnem postopku, vedno odvisna od obeh zadevnih nacionalnih zakonodaj (Priročnik za skupne preiskovalne enote, 2011).

Član skupne preiskovalne skupine lahko skladno s svojim nacionalnim pravom in v mejah svojih pristojnosti skupini priskrbi podatke, ki so na voljo v državi članici, ki ga je napotila zaradi preiskav kaznivih dejanj, ki jih skupina vodi.¹²

Podatki, pridobljeni v času delovanja skupne preiskovalne skupine, se lahko uporabijo le za namene, za katere je bila skupina ustanovljena. Na podlagi predhodnega soglasja države članice, v kateri so bili podatki pridobljeni, se lahko podatki uporabijo tudi za odkrivanje, preiskovanje in pregon drugih kaznivih dejanj. Izjema je mogoča tudi pri preprečevanju neposrednega in resnega ogrožanja javne varnosti.

Za druge namene se lahko podatki uporabijo le, če se tako dogovorijo države članice, ki sestavljajo skupino.

V skupno preiskovalno skupino so lahko vključeni predstavniki pravosodnih, policijskih ali drugih pristojnih organov s preiskovalno funkcijo (na primer FBI), tudi člani Eurojusta in Europol. Zanje ne veljajo pravice, ki jih imajo člani ali napoteni člani skupine, če ni izrecno dogovorjeno drugače, lahko so le udeleženci, ne pa člani skupne preiskovalne skupine.

V primeru kazenske odgovornosti so uradniki iz druge države obravnavani enako kakor uradniki iz države, v kateri skupina deluje, v primeru civilne odgovornosti pa je njihova država odgovorna za vso škodo, ki jo uradniki povzročijo v državi, kjer delujejo.

V Sloveniji je sklepanje skupnih preiskovalnih skupin urejeno v Zakonu o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije (2007: 55. in 56. člen) in v Zakonu o kazenskem postopku (1994: 160.b člen). Gre za uvedbo Okvirnega sklepa Sveta EU z dne 13. 6. 2002 o skupnih preiskovalnih enotah (2002) in Konvencije o mednarodni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami Evropske unije (2000).

V zadevi, ki je predmet predkazenskega postopka, preiskave ali sodnega postopka, lahko policija pri izvajanju nalog in ukrepov v predkazenskem postopku sodeluje s policijskimi delavci druge države na ozemlju ali izven ozemlja Republike Slovenije. Pri izvajanju teh nalog in ukrepov jo usmerja državni tožilec, ki lahko pri tem in pri izvrševanju drugih pooblastil sodeluje z državnimi tožilci druge države članice na ozemlju

ali izven ozemlja Republike Slovenije. Sporazum o sklenitvi skupne preiskovalne skupine se sklene na pobudo generalnega državnega tožilca, vodje okrožnega državnega tožilstva ali vodje Specializiranega državnega tožilstva ali na pobudo pristojnega organa druge države. Sklene ga generalni državni tožilec ali njegov namestnik z državnim tožilstvom, sodiščem, policijo ali drugim pristojnim organom druge države po pridobitvi mnenja generalnega direktorja policije. Če tako določa sporazum, lahko v skupni preiskovalni skupini sodelujejo tudi predstavniki pristojnih organov Evropske unije, kot na primer Europol, Eurojust in OLAF.

4 Sporazum in operativni načrt

Pravna podlaga in osnova za ustanovitev in delovanje skupne preiskovalne skupine je sporazum o ustanovitvi skupne preiskovalne skupine. Pristojnost za sklepanje sporazuma je v državah Evropske unije zelo različna. Tako na primer v Sloveniji sporazum o ustanovitvi skupne preiskovalne skupine sklene generalni državni tožilec, na Finskem visok policijski uradnik, v Avstriji pa vsak državni tožilec.

V sporazumu so določeni organi, ki sklepajo sporazum, definirana je zadeva, v kateri bo delovala skupna preiskovalna skupina, in namen delovanja skupine, opredeljene so države, kjer bo skupina delovala, in trajanje skupne preiskovalne skupine. V sporazumu se določijo tudi vodja in člani skupne preiskovalne skupine ter trajanje delovanja.

Sporazum se lahko dopolnjuje z aneksi, mogoče je podaljšanje trajanja skupne preiskovalne skupine (to je aktualno predvsem takrat, kadar k sporazumu pozneje pristopi nova država ali ko se izkaže, da je preiskovanje tako obsežno, da ga ne bo mogoče končati do izteka sporazuma). Mogoče je opredeliti tudi možnost sodelovanja drugih organov, ki lahko sodelujejo v skupni preiskovalni skupini (na primer Europol ali Eurojust). Sporazum določa tudi organizacijske podrobnosti glede stroškov in jezika ter vsebuje določbe o tajnosti oziroma uporabi podatkov, pridobljenih v sklopu skupne preiskovalne skupine. Lahko je določeno, da vodje skupne preiskovalne skupine na določeno časovno obdobje ocenijo napredek glede na splošni namen skupne preiskovalne skupine, pogodbenice se lahko po potrebi dogovorijo za srečanje, kjer ocenijo delovanje skupne preiskovalne skupine.

Podrobnosti primera, ki se preiskuje, so natančneje določene v operativnem načrtu. To je prožen dokument, saj se lahko prilagaja morebitnim spremembam preiskovanja in vsebuje praktična izvedbena določila, ki v sporazumu niso zapisana. V operativnem načrtu je podrobneje opisano kaznivo dejanje, ki je predmet preiskovanja. Navedeni so bodoči ukre-

¹² Član skupne preiskovalne skupine lahko tudi neposredno pridobi na primer podatke o naročniku, registraciji vozila in podatke iz kazenske evidence iz svoje države, ne da bi jih pošiljal prek pristojnih osrednjih nacionalnih organov. Kljub vsemu pa je treba preučiti, kako je z uporabo tega podatka kot dokaza v kazenskem spisu, to je odvisno od nacionalnih zakonodaj (Priročnik za skupne preiskovalne enote, 2011).

pi, osebe, ki se preiskujejo, način izmenjave informacij med člani skupne preiskovalne skupine, poimensko so določeni vsi člani skupne preiskovalne skupine.

Konvencija o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami EU (2000) in Okvirni sklep Sveta EU z dne 13. 6. 2002 o skupnih preiskovalnih enotah (2002) določata, da se skupina ustanovi v državi članici, v kateri naj bi se izvedel prevladujoči del preiskav, torej da se ob ustanovitvi skupne preiskovalne skupine določi tudi njen sedež. To pomeni, da več oseb začasno dela zunaj lastne države članice, kar je lahko v veliko primerih idealna rešitev (Priročnik za skupne preiskovalne enote, 2011). Vendar pa se v praksi člani skupne preiskovalne skupine večinoma srečujejo na delovnih sestankih v eni ali v drugi državi članici. Odločitev je odvisna od značilnosti posameznega primera, v nekaterih primerih je lahko rešitev, da preiskovalci začasno delajo zunaj svoje države, dobra, v drugih take potrebe ni, zato lahko vsak član skupne preiskovalne skupine dela v svoji državi.

Prav tako v praksi vodenje skupne preiskovalne skupine ni tako, da bi bil določen samo en vodja skupine, ampak je po sporazumu vodenje razdeljeno na vodenje članov skupne preiskovalne skupine v vsaki od sodelujočih držav. Vodenje je torej razdeljeno in odvisno od ozemlja, na katerem se izvajajo preiskovalna dejanja.

V praksi se lahko zaradi raznovrstnosti pravnih ureditev pojavijo težave zaradi različnih dokaznih standardov za izvajanje določenih preiskovalnih dejanj. Posledica tega je lahko drugačno vrednotenje dokazov, pridobljenih med delovanjem skupne preiskovalne skupine. To možnost je smiselno predvideti že pri sklepanju sporazuma in tudi pozneje pred načrtovanjem preiskovalnih dejanj. Da se ne bi pojavila dilema o dopustnosti tako pridobljenih dokazov, je smiselno predlagati izvedbo dokazov v tuji državi po dokaznih standardih, ki veljajo pri nas.

5 Slovenija in skupne preiskovalne skupine

Slovenija je prvi sporazum o ustanovitvi skupne preiskovalne skupine sklenila 16. 6. 2008 s Finsko v zadevi Patria. Podpisu sporazuma je 4. 7. 2008 sledil podpis operativnega načrta z možnostjo, da se v skupno preiskovalno skupino pozneje vključijo tudi pristojni avstrijski organi. K sporazumu je 1. 4. 2009 pristopila tudi Avstrija, trajal pa je do 30. 6. 2010.

Rezultat delovanja skupne preiskovalne skupine so sodni postopki v vseh treh državah, ki pa vsi še niso zaključeni.

V letu 2012 je Slovenija podpisala sporazum o ustanovitvi skupne preiskovalne skupine s Finsko, Nemčijo in Madžarsko.

6 Sklep

Skupne preiskovalne skupine so koristen prispevek k boju proti mednarodni kriminaliteti, vendar njihovih vlog ne smemo precenjevati. Dovzetnost za drugačen način preiskovanja in intenzivnejše sodelovanje organov odkrivanja in pregona očitno potrebuje še čas, saj se, žal, skupne preiskovalne skupine kljub nekaterim zelo uspešnim rezultatom ne uporabljajo tako pogosto, kakor bi bilo zaželeno.¹³

Skupne preiskovalne skupine so učinkovito orodje za preiskovanje kaznivih dejanj z mednarodnim elementom, pri čemer določila sporazuma ne morejo prevladati nad nacionalnim pravom. Sodelovanje v skupnih preiskovalnih skupinah izboljšuje rezultate mednarodnih preiskav, z njimi se pridobivajo koristne izkušnje in medsebojno zaupanje med preiskovalnimi organi držav članic. Seveda je uspešno sodelovanje mogoče tudi brez skupnih preiskovalnih skupin, vendar pogosto prav te pomenijo podlago za vzpostavitev medsebojnega zaupanja in dobrih odnosov med preiskovalci, kar daje dodano vrednost nadaljnjim preiskavam in v prihodnosti omogoča uspešno sodelovanje tudi brez njih.

Literatura

1. Bakker, E. in Powderly, J. (2011). *Joint investigation teams, added value, opportunities and obstacles in the struggle against terrorism*. The Hague: International Centre for Counter-Terrorism. Pridobljeno na <http://www.icct.nl/download/file/ICCT-Bakker-EM-Paper-Joint-Investigation-Teams.pdf>
2. Kapplinghaus, J. (2007). Joint investigation teams: Basic ideas, relevant legal instruments and first experiences in Europe. V *134th International Training Course Visiting Experts' Papers* (str. 29–33). Pridobljeno na http://www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No73/No73_07VE_Kapplinghaus2.pdf
3. Konvencija o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami Evropske unije. (12. 7. 2000). *UL C* 197.
4. Nagy, J. (2009). About joint investigation teams in a nutshell. *Current Issues of Business and Law*, 4, 141–159. Pridobljeno na <http://www.islb.eu/scientific-activities/research-journals/current-issues-of-business-and-law/verslo-ir-teises-aktualijos-2009-t-4-current-issues-of-business-and-law-2009-vol-4/judit-nagy-about-joint-investigation-teams-in-a-nutshell>
5. Okvirni sklep Sveta EU z dne 13. 6. 2002 o skupnih preiskovalnih enotah. (20. 6. 2002). *UL C* 162.
6. Priročnik za skupne preiskovalne enote. (2011). *Dokument Sveta EU 15790/1/11 REV 1. Svet Evrope*.
7. Rijken, C. (2006). Joint investigation teams: Principles, practice, and problems: Lessons learnt from the first efforts to establish a JIT. *Utrecht Law Review*, 2(2), 99–118. Pridobljeno na <http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/viewFile/28/28>

¹³ »Joint Investigative Teams are not used enough!« This is the key sentence to be heard in European circles whenever the awareness and use of JITs is discussed. (Kapplinghaus, 2007: 31)

8. Sackmann, V. (2012). Joint investigation team. *Prispevek na EACT Investigation and Prosecution working group*. April 2012, Dunaj.
9. Sporazum med Evropsko unijo in ZDA o mednarodni pravni pomoči. (17. 7. 2003). *UL L 181*.
10. Zakon o kazenskem postopku. (1994). *Uradni list RS*, (63/94, 70/94 popr., s spremembami in dopolnitvami).
11. Zakon o ratifikaciji Drugega dodatnega protokola h Konvenciji Sveta Evrope o medsebojni pomoči v kazenskih zadevah. (2012). *Uradni list RS*, (92/12).
12. Zakon o ratifikaciji Konvencije o policijskem sodelovanju v jugovzhodni Evropi. (2012). *Uradni list RS*, (108/12).
13. Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov proti korupciji. (2008). *Uradni list RS*, (22/08).
14. Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu. (2004). *Uradni list RS*, (41/04).
15. Zakon o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije. (2007). *Uradni list RS*, (102/07).

Procedural Aspects and Practice of Joint Investigation Teams

Maja Veber Šajn, M.Sc., Judicial Councillor at the Supreme State Prosecution Office of the Republic of Slovenia.

The investigation of international cross-border crime is much more effective if there is a direct cooperation between the authorities of the states in which the criminal act is being investigated. The joint investigation team (JIT) is an operational investigation team, set up with the aim of investigating a complex case with an international element, and composed of the authorities from all involved states. The main point of joint investigation teams is cooperation of investigation teams (police officers and prosecutors) of two or more states, working together on the same case for a limited period of time under the conditions specified in a written contract. The primary advantage of investigating with joint investigation teams is the direct exchange of information between JIT members without the need for formal requests. The joint investigation team should be set up in cases where a criminal act is connected with at least two states, when the investigation is demanding and when there is a need for coordinated action between the competent authorities of different states. Joint investigation teams are an effective tool for investigating international cross-border crime, although the provisions of the agreement cannot override domestic law and obligations. Taking part in joint investigation teams improves the results of international investigations, enables the exchange of good practices and builds the mutual trust between the competent authorities of different states.

Keywords: joint investigation teams, international cross-border crime, agreement, operational plans, direct exchange of information, investigation

UDC: 343.1